

Роль української народної пісні у вихованні студентської молоді

Гуманізація педагогічного процесу як загальна тенденція в освіті ХХІ століття, обумовлює ширше використання предметів гуманітарного, зокрема естетичного циклу зверненого до людини, як особистості, скерованого на розвиток її творчих можливостей. Тільки творча особа, що живе у гармонії з оточуючим середовищем і сама з собою, будуватиме демократичне суспільство і вдосконалюватиме його.

Розбудова нової української держави не можлива без естетично освіченої та естетично вихованої особистості. Всебічний розвиток людини безпосередньо поєднаний з проблемою естетичного виховання, а саме: виховання людини доброї, милосердної і гуманної, здатної примножувати культуру, шанувати мораль на основі естетичних, художніх, філософських досягнень людства, формування суспільно - активної особистості.

Формування такої особи - тривалий цілеспрямований процес. Певні складності у цьому процесі завжди пов'язувались з освітою і вихованням підростаючого покоління. Сьогодні в умовах нестабільності економічної та соціальної ситуації в нашій країні справа виховання молоді вимагає більшої уваги. Поряд з економічними, політичними, правовими проблемами нашого суспільства найсерйознішою уваги потребує оновлення і піднесення культури та духовності особистості. Адже, втрачаються чіткі ціннісні орієнтири, ускладнюється вибір морально-етичних ідеалів. Нерідко сучасна молодь оцінює людей крізь призму вигоди, а речі не за їх зручністю і красою, а за престижністю, коштовністю. Такі симптоми є тривожними і ситуація вимагає, щоб діяльність усіх закладів освіти повинна запобігати подальшому руйнуванню ціннісних орієнтирів.

Звернення педагогічної науки до проблеми естетичної культури підростаючого покоління - закономірна об'єктивна необхідність. Рівень і характер суспільного буття, зростання матеріальних і духовних потреб людини, гармонізації її відносин із довкіллям вимагають розвитку творчих сил, прагнень будувати своє життя за естетичними законами і краси. Почуття прекрасного зумовлює радість і оптимізм, духовно збагачує особистість, спонукає її до навчання, натхненної праці і творчості. Виховання естетичної культури - підкреслюється в національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті - є одним із пріоритетних напрямків розбудови і вдосконалення системи неперервної освіти.

Українська народна пісня є чи найяскравішим феноменом народної творчості, що протягом тисячоліть відігравала вагоме суспільне та естетичне значення у житті українців. То ж необхідно із раннього дитинства поряд із казкою залучати в сім'ї і пісню, яка є одним

із найпоширеніших видів фольклору. Саме пісня супроводжує все свідоме життя людини - " від колиски до гробової дошки " зазначає С. Мишанич. Вона і донині перебуває у стані активного побутування, а отже - і підтримання формування національної самосвідомості українців, залишаючись одним із невичерпних джерел формування естетичної культури підростаючого покоління.

Вивчення культури свого народу та залучення до загальних національних цінностей - об'єктивно обумовлена вимога сучасного етапу історичного розвитку. Час, в який закладаються основи особистості дуже короткий - вже в дітей шкільного віку, а пізніше в студентів існує стабільна система цінностей, ціннісна орієнтація, яка може слугувати потім все життя. Далі у житті буде головним придбанням нових і нових знань, накопичення навичок, але, якщо людина вчасно не введена в світ головних людських цінностей, якщо процес її осягнення виявляється стихійним, не варто дивуватись, коли з'являються люди, для яких немає нічого святого, для яких культура, духовне життя - пустий звук, хоча й пройшли вони вищі школи, все частіше приходиться стикатися з небезпечними наслідками їх появи.

Музика - це мистецтво, яке володіє великою силою емоційного впливу на людину, тому вона відіграє величезну роль у вихованні підростаючого покоління.

Будучи ж синтетичною художньою творчістю, в якій комплекс мистецтв постає у найконцентрованішому вигляді, фольклор увібрав у себе мудрість та знання багатьох поколінь, що передались у вигляді обрядових пісень, поезії, театральної дії, тощо.

" Фольклор - це саме життя, - писав М. В. Лисенко. Фольклор - це сама доступна всім без виключення молодим людям форма вираження себе, свого світовідчуття. " Насичення шкільних програм фольклором допоможе учням проникнути в глибини народного духу і ще раз доведе, що сутність людини, його потреба в красі не змінюються протягом часу.

Найкращою формою конкретно - чуттєвого відображення національного змісту і особистісного ставлення навколишнього світу є його " художнє пізнання ". Найвищим емоційним рівнем останнього є музичне переживання національної культури. Ось чому опанування народної музичної творчості набувають нині такої актуальності.

Краса виконаної в повсякденному побуті народної мелодії, як справедливо вважав В. О. Сухомлинський, назавжди входить у душу дитини. Активізація названого процесу - першочергове завдання вчителя музики.

Розмірковуючи про виховання підростаючого покоління людяності, доброти, милосердя, не можна забувати, яку роль відіграє про цьому мистецтво.

Виховні можливості закладені в кожній навчальній дисципліні, але найбільш значні в цьому відношенні, якості образного змісту музичного мистецтва. У руках керівника музичних дисциплін - один з найсильніших засобів впливу на думки і почуття людини. " Без музики важко переконати людину, яка вступає в світ у тому, що людина прекрасна, а це переконання, по суті, є основою емоційної, естетичної, моральної культури. Музика є одним з найтонших засобів привернення до добра, краси, людяності, " - ці слова видатного педагога - гуманіста В. О Сухомлинського конкретизують звичну для нас тезу про музичне виховання насамперед як про виховання людини.

Брати участь у фольклорному колективі означає не просто виконувати певні дії, проспівати пісень чи завести танок. Це означає прилучення до великої тайни існування природи, життя, стати частиною величезного храму спів будови. До видів музичного фольклору належить пісня - як найбільш поширений жанр вокальної музики. На Україні пісня здобула великої популярності серед широких мас населення, і саме тому вражає нас досконалістю своєї форми та змісту. Серед типів народної пісні виділяють: історичні, козацькі, календарні, хорові, коломийки, обрядові, щедрівки, колядки.

У своїй роботі з фольклорним колективом я використовую багато з вище перелічених типів пісень. І працюючи над тією чи іншою народною мелодією стараюсь не відступати від загальноприйнятих канонів побудови української народної пісні. А саме з початку звучить одноголосий виклад теми, а потім виконавці утворюють підголоски, і пісня набуває певного художнього образу, завершеності, не побоююсь сказати шедевр. Це пояснюється, по-перше, майстерністю виконавців, а по-друге, надзвичайною довершеністю української пісні, структура мелодії, якої дозволяє робити з нею чудеса. Слід мати на увазі і різні регіони України, для яких притаманна та чи інша забарвленість ладу, специфіка ритму, манера виконання. Так, для пісень за походженням із західних областей характерний синкопований ритм, своєрідна діалектична вимова окремих слів, речень, а для центральних областей навпаки - світла протяжна мелодія, чітка українська мова, незмінний ритм. Все це потрібно пояснювати учасникам перед виконанням тих чи інших творів. Крім цього велику увагу слід приділяти манері виконання, адже народний спів має своє специфічне темброве забарвлення, звучання та діапазон голосів, зокрема жіночих, досить вузький і, якщо вийти за рамки буде відсутній колорит народного співу відповідної тембрової окраски.

Наступний аспект. Якщо старовинну українську народну пісню по сучасному гармонізувати, або осучаснити ритмічний малюнок пісні, вона втратить свою культурну цінність, свою величезну позитивну енергетику. Адже довершена мелодія з не менш цінним літературним текстом не може не хвилювати людські душі викликаючи при цьому

надзвичайну естетичну насолоду, гордість за наш український співучий народ. Під час музичних занять (працюючи над піснею) важливо дати можливість учасникам самим виплеснути свої емоції, пропустити мелодію через своє нутро. Інколи для того, щоб відчувати справжню красу народної пісні необхідно проспівувати її багато разів, вслухаючись в оригінальність мелодії, яка органічно поєднана з літературним текстом. І тільки тоді, коли вже пісня для вас весь час звучить, нагадуючи про себе знов і знов, можна сказати, що ви її зрозуміли, відчули, оцінили.

Відповідною специфікою і оригінальністю відрізняються козацькі пісні. Тут крім мелодії одним із головних чинників виступає ритмічна сторона пісні, яка підкреслює бойову виправку козака, його готовність до походу, до захисту рідної сторони.

Сьогодні ми живемо у складні часи, і тому дуже важливо, щоб не зачерствіли душі молодих людей, щоб горів вогник любові до рідної землі, до традицій рідного народу.

Як відомо спілкування з народною музикою, з фольклором активізує емоційну сферу почуттів людини, залучаючи її до надбань духовної культури. Справжні естетичні враження, насолоду від зустрічі з музичним мистецтвом свого народу дістає лише той, хто вміє уважно слухати, переживати, розмірковувати над почутим. Мабуть в майбутньому не потрібно буде доказів, що в атмосфері української народної музики у молоді розвиваються музично - творчі здібності, які в подальшому визначають успіх їхньої музичної діяльності.

Виховання підростаючого покоління засобами української народної пісні є невід'ємною частиною цілісної системи національного виховання, визначним чинником якого є природне успадкування людьми багатства духовної скарбниці народу, його самобутньої ментальності.